

BBC
Благодійний фонд
БЕРЕМИЦЬКЕ БІОСФЕРА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Парк природи «Беремицьке»
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Факультет природничо-географічної освіти та екології
Кафедра туризму
Науково-дослідна лабораторія туризму та краєзнавства
Нідерланди Німеччина США Республіка Білорусь Польща

НАПРЯМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПАРКУ ПРИРОДИ «БЕРЕМИЦЬКЕ»

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ – КОНФЕРЕНЦІЯ**
(Україна, ПП «Беремицьке» - Київ, 23 лютого 2021 р.)

КИЇВ 2021

УДК 502(1-751.2)(477.51)(082)

Н 27

Затверджено на засіданні кафедри туризму (протокол № 7 від 24 березня 2021 р.)

Рекомендовано до друку Комісією з академічної етики факультету природничо-географічної освіти та екології та Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Рецензенти:

Любіцева О.О. – професор, доктор географічних наук, завідувач кафедри країнознавства та туризму географічного факультету Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (м. Київ).

Колотуха О. В. - доктор географічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму та авіаційних перевезень Льотної академії Національного авіаційного університету (м. Кропивницький), член виконкому Міжнародної Федерації спортивного туризму України.

Н 27... Напрямки та перспективи розвитку Парку природи «Беремицьке»:

тези. Міжнар. наук.-практ. інтернет - конф. (Київ, 23 лютого 2021 р.)

/укладачі: Кравченко А.В., Борисова О.В., Романенко О.В., Головка В.В.

– Київ : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2021. – 190 с.

У збірнику, який містить матеріали наукових досліджень викладачів, студентів, фахівців, практиків підведені підсумки виконання Науково-дослідною лабораторією туризму та краєзнавства організаційно-дослідницького проекту «Становлення та розвиток Парку природи «Беремицьке». Оприлюднені матеріали дослідницько-прикладного етапу навчально-виробничої практики в ПП «Беремицьке», які: сприяють професійному зростанню та виводять майбутнього фахівця на принципово новий фаховий рівень; впроваджують принципово нову навчальну технологію, що передбачає індивідуально-групову професійну підготовку студентів на основі моделювання навчально-професійного середовища самореалізації майбутніх фахівців; забезпечують підготовку викладачів до індивідуального проектування нових навчальних технологій.

НЕБЕЗПЕЧНІ ШКІДНИКИ РОДУ ГОРОБИНА (SORBUS L.)

Наталія Василівна Мельниченко

канд. біол. наук., доцент кафедри біології

Наталія Петрівна Чепурна

канд. біол. наук., доцент кафедри біології

факультету природничо-географічної освіти та екології

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,

м. Київ,

Ольга Юліївна Мухіна

канд. біол. наук., доцент кафедри зоології

природничого факультету ХНПУ імені Г.С. Сковороди,

м. Харків, Україна

Постановка проблеми. Тенденція постійного зростання екологічної шкоди рослинному і тваринному світу - досить важлива і потребує ретельного вивчення. Глобальні тенденції динаміки чисельності в природних популяціях рослин і тварин стрімко змінюються. Біосфера сьогодні не спроможна самоочищатися, а її саморегуляція й самовідновлення дедалі активніше деградує. Все це є свідченням того, що близько мільйону видів біоти загрожує вимирання протягом кількох наступних десятиліть.

Рослинний та тваринний світ дуже чутливо реагує на зміни екологічних факторів, а також антропогенний вплив на природу.

Нині на земній кулі близько 20-25 тисяч видів рослин, а також багато видів комах, молюсків, риб, земноводних, птахів та ссавців знаходяться під загрозою зникнення або вже зникли.

Серед величезного біорізноманіття світу тварин найважливішу роль відіграє найчисельніша група безхребетних тварин – комахи, яких нараховується понад 1 млн. видів. Комахи виконують переважно як позитивну роль (запилення, поширення, корм для тварин), так і негативну – шкідники, які вражають рослини і викликають у них серйозні пошкодження та захворювання.

Мета дослідження. Метою наших досліджень було визначення видового складу шкідників, вивчення хвороб, які вони викликають, а також перевірка ефективності тих засобів, що рекомендуються для боротьби з шкідниками видів роду горобин.

Дослідження проводили маршрутно-трансективним методом з візуальним обстеженням дерев роду горобина [5].

Виклад основного матеріалу. Видовий склад шкідників горобин визначався в колекційних насадженнях Національного ботанічного саду НАН України імені М.М. Гришка, ботанічного саду імені О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також в міських насадженнях міста Києва.

Найтиповішим представником даного роду є горобина звичайна (*Sorbus aucuparia* L.), яка є одним із найпоширеніших видів дендрофлори в озелененні багатьох населених пунктів завдяки достатній зимостійкості, тіншовитривалості, вітростійкості, посухостійкості даного виду.

За свою багатовікову історію присутності на території України цей інтродуцент пройшов довготривалу адаптацію до місцевих кліматичних та едафічних умов, широко увійшов до асортименту зелених насаджень зелених зон та став повноцінною складовою культурою міських фітоценозів [3].

Горобини – листопадні дерева та кущі, поширені в помірних широтах північної півкулі. Видова різноманітність їх характеризується різними листками: простими, складними, цілісними, непарноперистими, лопатевими. Квітки білі, двостатеві, численні, з сильним запахом. Бруньки опушені, повстяні, чорнувато-фіолетового кольору, конусоподібної форми. Плід – ягода, кулястої форми, яскраво-червона або світло-жовта, дрібна, соковита, гірка або терпка на смак, на гілках може зберігатися до зими. Після заморожування ягоди стають приємного гіркувато-кислого смаку. Насіння дрібне, серпоподібної форми. Цвіте в травні-червні, плодоносить наприкінці серпня, у вересні. Починає плодоносити досить таки пізно через 5-7 років від посадки. Плодоносить періодично [2].

У результаті ретельного вивчення пошкоджень дерев горобини, дефекти, які утворилися, внаслідок живлення і розвитку виявлених нами та визначених видів комах, усіх шкідників було умовно поділено на групи, за ураженням окремих систем органів рослини: шкідники кореневої системи, листків, квіток, плодів і пагонів [1, 4].

Загалом було виявлено і визначено 30 шкідників горобини, видовий склад яких наводиться в таблиці.

Видовий склад комах - шкідників роду (*Sorbus* L.)

№	Назва	Ряд	Пошкоджена частина рослини
1	2	3	4
1.	Капустянка звичайна (<i>Gryllotalpa gryllotalpa</i> Linnaeus, 1758)	Orthoptera	Корені
2.	Совка озима (<i>Agrotis segetum</i> Denis & Schiffermüller, 1775)	Lepidoptera	Корені
3.	Хрущ Західний травневий (<i>Melolontha melolontha</i> Linnaeus, 1758)	Coleoptera	Корені
4.	Хрущ Східний травневий (<i>Melolontha hippocastani</i> Fabricius, 1801)	Coleoptera	Корені
5.	Ковалик блискучий (<i>Selatosomus aeneus</i> Linnaeus, 1758)	Coleoptera	Корені
6.	Ковалик широкий (<i>Selatosomus latus</i> Fabricius, 1801)	Coleoptera	Корені
7.	Шовкопряд непарний (<i>Lymantria dispar</i> Linnaeus, 1758)	Lepidoptera	Листки
8.	П'ядун зимовий (<i>Operophtera brumata</i>	Lepidoptera	Листки

	Linnaeus, 1758)		
9.	Міль яблунева горностаєва (<i>Yponomeuta malinellus</i> Zeller, 1838)	Lepidoptera	Листки
1	2	3	4
10.	Кліщ горобининовий повстяний (<i>Eriophyes sorbi</i> Canestrini, 1890)	Acariformes	Листки
11.	Листовійка мінлива плодова (<i>Hedya nubiferana</i> Haworth, 1811)	Lepidoptera	Листки
12.	Міль листовійка плодова (<i>Simaethis pariana</i> Linnaeus, 1758)	Lepidoptera	Листки
13.	Міль-малюк горобинова звивиста (<i>Stigmella</i> sp.)	Lepidoptera	Листки
14.	Пильщик вишневий слизовий (<i>Caliroa limacina</i> Retzius 1783)	Hymenoptera	Листки
15.	Пильщик горобининовий бурий (<i>Pristiphora geniculate</i> Hartig)	Hymenoptera	Листки
16.	Пильщик вишневий блідоногий (<i>Priophorus pallipes</i> Lepeletier, 1823)	Hymenoptera	Листки
17.	Цикадка розанна (<i>Edwardsiana rosae</i> Linnaeus, 1758)	Homoptera	Листки
18.	Листоблішка яблунева (<i>Psylla mali</i> Schmidberger, 1836)	Homoptera	Листки
19.	Попелиця черемхова (<i>Rhopalosiphum padi</i> Linnaeus, 1758)	Homoptera	Листки
20.	Попелиця яблунево-злакова (<i>Rhopalosiphum insertum</i> Walker, 1849)	Homoptera	Листки
21.	Попелиця зелена яблунева (<i>Aphis pomi</i> De Green, 1773)	Homoptera	Листки
22.	Попелиця горобинова сіра (<i>Dysaphis sorbi</i> Kaltenbach, 1843.).	Homoptera	Листки
23.	Довгоносик золотаво-зелений (<i>Phyllobius argentatus</i> Linnaeus, 1758)	Coleoptera	Листки
24.	Листоїд черемховий (<i>Gonioctena quinquepunctata</i> Forster, 1771)	Coleoptera	Листки
25.	Слоник мідний сливовий (<i>Involvulus cupreus</i> Linnaeus, 1761)	Coleoptera	Плоди
26.	Міль горобинова (<i>Argyresthia conjugella</i> Zeller, 1839)	Lepidoptera	Плоди
27.	Щитівка яблунева (<i>Lepidosaphes ulmi</i> Linnaeus, 1758)	Hemiptera	Пагони
28.	Лубоїд пістрявий ясеневий (<i>Hylesinus fraxini</i> Panzer, 1779)	Coleoptera	Пагони
29.	Короїд (<i>Ips</i> sp.)	Coleoptera	Пагони
30.	Заболонник плодовий (<i>Scolytus mali</i> Bechstein, 1805)	Coleoptera	Пагони

Висновки. В результаті проведених досліджень встановлено, що перші ураження кореневої системи, пагонів, бруньок, квіток, листової пластинки, плодів та насіння горобини шкідливими комахами та симптоми їх захворювання можуть проявитися вже в травні або червні в період інтенсивної

вегетації.

За літературними джерелами найчастіше горобину звичайну (*S. aucuparia* L.) вражають близько 60 видів шкідливих комах і кліщів, серед яких довгоносики, короїди, п'ядуни, горобинові галлові кліщі, горобинові молі, заболонники, попелиці, щитівки, цикадки, листоблішки та ін. [2].

Щоб уникнути пошкоджень, які викликаються комахами і кліщами, до яких схильні ослаблені дерева горобин, потрібно своєчасно проводити огляд дерев та дотримуватися правил агротехніки культури, завдяки чому можна своєчасно їх виявити на початку вегетації і таким чином отримувати високоякісний посадковий матеріал горобини та забезпечити їх нормальний ріст в міських насадженнях. Це надасть можливість їх широкого застосування в озелененні та виконанні основних функцій – екологічної, санітарної, естетичної тощо.

Список використаних джерел

1. Гусев В.І., Єрмоленко В.М., Свищук В.В., Шмиговський К.А. Атлас комах України. – К.: Радянська школа, 1962. – 304 с.
2. Комаров В.Л., Цизерлинг Ю.Д. Род *Sorbus* L /В.Л.Комаров, Ю.Д. Цизерлинг // Флора СРСР. – 1939, Т 9. – 372 с.
3. Мельниченко Н.В. Интродукция видов рода *Sorbus* L. В Украине и перспективы их использования / Н.В. Мельниченко // Интродукция растений. – 1999. – №2, - С. 37-42
4. Мельниченко Н.В., Чепурна Н.П., Мухіна О.Ю. Комплекс членистоногих – шкідників рослин роду горобини (*Sorbus* L.) / Біорізноманіття, екологія, експериментальна біологія: наук. журнал. – Х.: ХНПУ, 2020. №1. Том 22. – С. 84- 93
5. Mezhenskyi V.M., Mezhenska L.O. Systematyka i klasyfikatsiia plodovykh roslyn. – Kyiv: Lira-K, 2018. - 636 s.

V. **Сучасні тенденції досліджень тваринного та
рослинного світу**

- Бадига Я., Пархоменко О. ЛІСОТИПОЛОГІЧНА 63
ХАРАКТЕРИСТИКА ДОЧІРЬОГО ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО
ПІДПРИЄМСТВА «СЯЙВО», СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ «ОЗЕРСЬКИЙ» СЕЛА ОЗЕРО,
ВОЛОДИМИРЕЦЬКОГО РАЙОНУ, РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
- Білявський С. УРБАНОФЛОРИСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ БІЛОЇ 66
ЦЕРКВИ ЯК СУЧАСНИЙ АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ
БОТАНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КИЇВЩИНИ
- Головко Т. Головко Л. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ 69
ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНОГО ПОТЕНЦІАЛУ У КОНТЕКСТІ
ПРОЦЕСІВ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ
БОЙОВИХ ДІЙ
- Grabina N. EDUCATION OF CAREFUL ATTITUDE TO THE 74
ANIMAL AND PLANT WORLD AMONG STUDENTS OF A
PROFESSIONAL EDUCATIONAL INSTITUTION
- Дауді А. Кустовська А. ДОСЛІДЖЕННЯ СТУПЕНЯ УРАЖЕННЯ 78
ДЕРЕВНИХ РОСЛИН ПАРКУ «ПЕРЕМОГА» МІСТА КИСВА
НАПІВПАРАЗИТАМИ *VISCUM ALBUM L.*
- Єжель І. АЛЕЛОПАТИЧНІ ВЗАЄМОДІЇ *EQUISETUM ARVENSE* 81
L., *ARTEMISIA ABSINTHIUM L.* ТА *ARCTIUM LAPPА L.*
- Каллуб Л., Кустовська А. СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕННЯ РОДУ 84
SAMBUCUS L. В УКРАЇНІ
- Лотарева І., Журавель Н. АГРОТЕХНІЧНІ ЗАХОДИ ПО 87
ВИРОЩУВАННЮ КУЛЬТУРИ *RETUNIA HYBRIDA* У
ВІДКРИТОМУ І ЗАХИЩЕНОМУ ҐРУНТІ
- Мельниченко Н. Чепурна Н., Мухіна О. НЕБЕЗПЕЧНІ 90
ШКІДНИКИ РОДУ ГОРОБИНА (*SORBUS L.*)
- Михайленко Ю., Журавель Н. ЛІХЕНОІНДИКАЦІЯ ЯК 94
ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ДОСЛІДЖЕНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ
СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ
- Невмержицька К. Журавель Н. ПЕРСПЕКТИВИ 97